

Oprzędzik pręgowany (*Sitona lineatus* Linnaeus, 1758)

1. Systematyka:

Rząd – chrząszcze (*Coleoptera*)

Rodzina – ryjkowcowate – (*Curculionidae*)

Rodzaj – oprzędziki (*Sitona* spp.)

Oprzędziki żerują na roślinach uprawnych i dziko rosnących z rodziny bobowatych. Występuje ich kilka gatunków m. in.: oprzędzik grochowy - wielożerny (*Sitona crinitus* Herbst.), oprzędzik wilżynowy (*Sitona humeralis* Steph.), oprzędzik szary (*Sitona griseus* F.), oprzędzik przyziemny (*Sitona flavescens* Marsch.).

2. Biologia i opis gatunku

Oprzędzik pręgowany występuje w jednym pokoleniu w ciągu roku. Zimują chrząszcze

w ściółce, w darni na miedzach, rowach i nieużytkach, pod zeschniętą trawą, na brzegach lasów i zagajników. Wczesną wiosną, pojawiają się chrząszcze na wieloletnich plantacjach roślin bobowatych (lucerna, esparceta, koniczyna) skąd masowo przelatują na plantacje bobu.

Samice

w ciągu miesiąca składają jaja w ilości 1000-2000 sztuk na powierzchni gleby w pobliżu roślin żywicielskich. Szczyt składania jaj przypada na koniec maja i początek czerwca. Po dwóch tygodniach wylęgają się larwy, które wgryzają się do części podziemnych rośliny. Po zakończonym żerowaniu larwy przepoczwarzają się w glebie. W lipcu pojawiają się chrząszcze nowego pokolenia, które po przejściowym żerowaniu zimują.

Morfologia. Chrząszcz ma ciało wysmukłe, długości 4–5 mm, barwy brunatnoszarej, pokryte drobnymi łuszczkami i włoskami. Na pokrywach skrzydeł znajdują się na przemian jaśniejsze i ciemniejsze pręgi. Głowa zakończona krótkim ryjkiem. Jajo długości 0,2 mm, jest owalnego kształtu, początkowo białe, później prawie czarne. Larwa długości 5-6 mm, jest pomarszczona, łukowato wygięta, beznoga, biała, z małą brązową głową.

3. Opis uszkodzeń rośliny

Na plantacji bobu największe szkody wyrządzają oprzędziki w fazie kiełkowania nasion

i wschodów (skala BBCH – patrz bobik: 0/05-09). Chrząszcze mogą uszkadzać pęczniące nasiona (skala BBCH 0/01-03), liścienie przed ich ukazaniem się na powierzchni ziemi (skala

BBCH 1/10). Najczęściej żerują na bobie w fazie rozwoju pierwszych liści (skala BBCH 1/12-15). Wygryzają w nich charakterystyczne ząbki (tzw. żer zatokowy). Najbardziej wrażliwe na uszkodzenia są młode rośliny, które nie wykształciły więcej niż 3 liście właściwe (skala BBCH 1/10-13), szczególnie w warunkach suszy i niskiej temperatury. Przy licznych pojawieniu się chrząszcze zjadają blaszki liściowe, pozostawiając grubsze nerwy. Tak uszkodzone rośliny są zahamowane we wzroście co w końcowej fazie rozwoju wyraża się obniżką plonu nasion. Rośliny starsze są zwykle mniej uszkodzane i bardziej odporne na żerowanie chrząszczy. Larwy uszkodzają korzenie włóśnikowe i brodawki korzeniowe (wyjadają większą część ich wnętrza, nie niszczą skórki), w których żyją bakterie wiążące wolny azot z powietrza. Jedna larwa może uszkodzić kilka brodawek.

Oprzędzik pręgowany – uszkodzenia na bobie

4. Metodyka wykonania obserwacji

Ocena zagrożenia plantacji w okresie wiosennym polega na stwierdzeniu obecności chrząszczy w okresie wschodów (skala BBCH 0/09). Lustrację należy przeprowadzać dwa razy w tygodniu od fazy widocznej pary łuskowatych liści (skala BBCH 1/10) aż do fazy 5 liścia właściwego (skala BBCH 1/15). Polega ona na wyznaczeniu po przekątnej pola w jednakowych odstępach czterech odcinków o długości 3 m (30 roślin).

Obserwacje można wykonać dwoma metodami:

- Lustruje się wszystkie rośliny na poletku ustalając średnią liczbę (procent) roślin z uszkodzonymi blaszkami liściowymi.

- W celu ustalenia liczby chrząszczy należy delikatnie przeglądać rośliny na wyznaczonych poletkach, ponieważ zaniepokojone oprzędziki natychmiast nieruchomieją i są podobne do grudki ziemi. Chrząszcze po krótkim czasie poruszają się i są widoczne.
- Najpierw należy policzyć chrząszcze nie dotykając roślin, a później przeglądać rośliny i ziemię w ich pobliżu.

5. Próg zagrożenia i terminy zabiegów

Próg zagrożenia może dotyczyć liczby uszkodzonych roślin lub liczby chrząszczy, który wynosi:

- 10 % uszkodzonych kiełkujących nasion lub wschodów (skala BBCH 0/05-09 oraz 1/10-15). Stanowi to 9-10 roślin z uszkodzonymi blaszkami liściowymi z 1 m² powierzchni bobu (średnia z czterech poletek).
- W sprzyjających warunkach pogody, przekroczenie progu może wynosić 2 chrząszcze na 1 m² plantacji bobu. Wyższy próg zagrożenia dopuszczony jest przy siewie zagęszczonym i wynosi 6 chrząszczy na 1 m². Skala BBCH j.w.

Przekroczenie progu zagrożenia jest sygnałem do wykonania zabiegów ochronnych w przypadku, gdy plantacja nie była chroniona przed oprzędzikami metodą zaprawiania nasion. Zabieg opryskiwania należy powtórzyć po 10-14 dniach.

6. Ocena szkodliwości

Analiza polega na ocenie uszkodzenia roślin na wyznaczonych poletkach o pow. 1 m². Obserwacje należy wykonać w okresie od fazy wschodów bobu do fazy 6 liścia właściwego. Termin obserwacji zależy od terminu siewu. Oprócz ogólnej oceny liczby roślin uszkodzonych należy sklasyfikować stopień zniszczonej blaszki liściowej wg trzystopniowej skali (rys. 1):

- słaby – do 5 % zniszczonej blaszki liściowej,
- średni – do 10 % zniszczonej blaszki liściowej,

- silny – powyżej 10 % zniszczonej blaszki liściowej.

słaby

średni

silny

Rys. 1 Skala stopni nasilenia uszkodzenia liści przez oprzędziki.